

HL.
FRANCI
SCUS
PAROCHIE

FRANCISCUS TUSSEN DE RIVIEREN

4
2014

PAROCHIEBLAD

Franciscusfeest

Parochieblad

Franciscus tussen de Rivieren is het parochieblad van de Parochie Heilige Franciscus in de Bommelerwaard.

Jaargang 3, nummer 4
Oktober 2014

Verschijnt: 5 x per jaar
Oplage: 7.000 exemplaren
Druk: Van Horssen Waardenburg
Opmaak: Moose Zaltbommel

Algemeen secretariaat

Hertog Arnoldstraat 57 B
5331 XG Kerkdriel

0418 - 63 25 04

Bereikbaar: Dinsdag en Donderdag
van 9.30 tot 13.00 uur.

Buiten deze tijden kunt u inspreken
op een antwoordapparaat of bellen
naar het ingesproken noodnummer.

info@katholiekbommelerwaard.nl

Belangrijk!

Voor afspraken rond doop, huwelijk, jubileum, ziekenzalving en overlijden belt u met het *Algemeen secretariaat*.

Algemene bankrekening

IBAN: NL83 RABO 0179 9793 45
t.n.v. Parochie Heilige Franciscus

Kopij

26 November is de uiterste datum voor het aanleveren van kopij voor het volgende nummer. Dit zal worden bezorgd rond 20 december 2014.

www.katholiekbommelerwaard.nl

Redactie

Hertog Arnoldstraat 57 B
5331 XG Kerkdriel
redactie@katholiekbommelerwaard.nl

• **hoofdredacteur:**

Jos Vriesema (0418-631215)
josvriesema@martinusparochie.nl

• **samenstellers:**

Henny Lieshout (073-5991215)
willibrordusparochie@xs4all.nl
Mirjam Duijts-As (06-36115739)
mirjamduijtsas@hotmail.com

• **contactpersonen:**

Alem:

Sjan van Mook (0418-662052)
s.vanmook@live.nl

Ammerzoden:

Henny Lieshout (073-5991215)
willibrordusparochie@xs4all.nl

Hedel:

Annemarie van Osch (073-5992765)
a.vanoschvb@hotmail.com

Kerkdriel:

Cees Janmaat (0418-632001)
jacktar@concepts.nl Riet Corten

Rossum:

Bertha van Doorn (0418-512340)
berthavandoorn@upcmail.nl
José Vullings

Velddriel:

Hetti van Kessel (0418-635987)
h.kessel20@upcmail.nl

Zaltbommel:

Tiny van Steenberg
(0418-514262) tiny.henk@hetnet.nl
Han van der Waal

Geïnspireerd door Franciscus

Het weekend van 4 en 5 oktober was voor onze parochie het Franciscusweekend. We vierden met elkaar het feest van de H. Franciscus, de patroon van onze parochie. Op zaterdagavond kwamen we met zo'n veertig mensen samen in de kerk van Rossum. Daar bekeken we een boeiende film over het leven van Franciscus. Of eigenlijk raakten we veel meer geboeid door het leven van Franciscus, de man die God wilde dienen, en die solidair wilde zijn met de armen van zijn tijd door ook zelf alle bezit af te wijzen.

Met elkaar hebben we daarna gezocht naar wat Franciscus ons te zeggen had en dat riep de vraag op hoe wij omgaan met de armen van onze tijd.

Op zondagochtend kwamen we met een grote groep samen in de Kerkdrielse Martinuskerk voor een feestelijke viering. Foto's van die viering vindt u elders in dit blad. Na de viering werden we verrast met enkele welluidende pianostukken, gespeeld door Denis Novac, de dirigent van het Martinuskoor en door Peter van Korlaar. Daarna werd in het parochiecentrum de ochtend besloten met koffie en een broodje, en er werd druk nagepraat.

Het was een mooi en inspirerend weekend, we hopen dat dit jaarlijkse evenement mag uitgroeien tot een echt parochiefeest, waar ook alle parochianen zich bij betrokken voelen. Dank aan allen die deze dagen tot een echt parochiefeest hebben gemaakt.

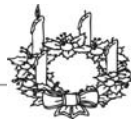

Binnenkort is het weer 2 november, Allerzielen, de dag waarop we onze overledenen herdenken. In alle kerken van onze parochie is er dan een viering, waarin de overledenen - vooral degenen van wie we in het afgelopen jaar afscheid hebben moeten nemen - worden herdacht.

Allerzielen is een dag waarop we met velen in onze kerken samenkomen, ieder met zijn of haar eigen verdriet, maar samen delen we de hoop, dat onze overledenen in Gods liefde mogen zijn thuisgekomen, ook al vinden we het lastig om daar woorden aan te geven. Maar juist daarom is het belangrijk om samen te komen, en elkaar tot troost en steun te zijn.

Vrede en alle goeds,
namens de redactie,

Jos Vriesema, hoofdredacteur

Allerzielen: leven ondanks de dood

2 november is voor veel mensen een dag met een bijzondere betekenis, dan gedenken we in alle kerken onze overledenen, met name hen die in het voorbije jaar zijn gestorven.

Aan de ene kant voelen we juist op die dag hoezeer we onze overleden familieleden en vrienden missen, aan de andere kant blijven we ons met hen verbonden voelen: ze hebben een plaatsje in ons hart gekregen.

Allerzielen heeft zo een dubbele betekenis. Het is een dag vol herinneringen en verdriet, maar ook een dag vol dankbaarheid voor wat onze overledenen ons gegeven hebben. In de kerk noemen we hun namen en we steken een kaarsje voor hen aan. En we bezoeken hun graven, of we steken thuis een lichtje aan bij een foto.

Veel mensen vinden Allerzielen een moeilijke dag, juist omdat er dan zoveel herinneringen boven komen. Daarom is het goed, juist op die dag samen te zijn met familie en vrienden. We zeggen immers: "gedeelde smart is halve smart". Als je je verdriet met anderen kunt delen, wordt de pijn dragelijk.

Maar Allerzielen is meer dan alleen het herdenken van onze overledenen, meer dan alleen terugblikken, naar een tijd die voorgoed achter

ons ligt. Allerzielen is ook meer dan beseffen, dat wij mensen sterfelijk zijn, net zoals alles wat geboren wordt, ook eens zal moeten sterven. Dat is een simpele, altijd geldige natuurwet.

Mensen van alle tijden, van alle landen, hebben nagedacht over het mysterie van leven en dood. Aan de ene kant is duidelijk dat de dood het einde van het leven is, maar toch: het leven is zo mooi en zo kostbaar, kan het dan zomaar afgelopen zijn?

Diep in hun hart voelen mensen, dat dat niet kan, dat zou niet mogen kunnen, maar tegelijk voelen ze zich machteloos, want niemand kan over de grens van het leven heen kijken.

Maar op dat moment mogen we de naam God noemen. God, die - zo zeggen we het in de geloofsbelijdenis - hemel en aarde geschapen heeft. God, die staat aan het begin van alles, omvat ons leven en onze wereld. Daarom mogen we erop vertrouwen, dat wij ook als ons leven ten einde loopt, niet uit Gods handen zullen vallen.

We zeggen wel: God heeft uit liefde de aarde en de mens gemaakt, in liefde zal hij hen ook voltooien. Daarom durven mensen erop te vertrouwen, dat ze in de dood verenigd zullen worden, met allen die ze in

het leven hebben liefgehad. "Liefde is sterker dan de dood", wordt vaak gezegd. Dat mogen we naar elkaar toe uitspreken op de dag van Allerzielen: dat we geloven in de liefde, dat liefde goddelijk is en daarom sterker is dan de dood, ook al kunnen we ons daar eigenlijk heen voorstelling van maken.

Maar gelukkig is er meer dan alleen ons eigen gevoel. We delen ook met elkaar het verhaal van Jezus. De mens die leefde uit de liefde, die Gods liefde in woord en daad heeft zichtbaar gemaakt. Door mensen werd hij uit de weg geruimd, want de boodschap van de liefde beschouwen de machtheb-

bers als gevaarlijk, als te radicaal voor de bestaande samenleving.

Maar de dood van Jezus is niet het einde van het verhaal, want op Goede Vrijdag volgt Pasen. Pasen is het feest van de liefde die zelfs de dood overwint. En op Allerzielen mogen wij elkaar troosten dat al onze overledenen, mogen delen in dat Pasen.

Zo is Allerzielen een dag met een dubbel gezicht: we delen met elkaar ons verdriet, maar we mogen ook blij zijn. De dood heeft niet het laatste woord. We mogen het uitzingen: "Mensen, wij zijn geroepen om te leven" (GvL 494).

Franciscus, door de ogen van Philippus

Iemand die het boek 'Francesco' had gelezen vond Franciscus van Assisi maar een vreemde man. Zijn ascese is soms zo tegen het lichaam gekeerd! Hij beulde het af als een ezel. In deze tijd onderschrijven wij die houding ten aanzien van het lichaam niet zo. Hij rolt naakt door de sneeuw om bekoringen te verdrijven, geselt zich, strooit as in zijn eten, draagt een broeder als straf op om in het vrieskoude water te springen, met zijn mond geld op ezeldrek te leggen of in onderbroek de preekstoel op te gaan.

Die verhalen stammen uit de Middeleeuwen. Versta ze niet te letterlijk! Ze moesten beantwoorden

aan het beeld van heiligheid dat men toen had. Zo moest een heilige wonderen gedaan hebben en de wereld verachten. De mens Franciscus lijkt daardoor soms verdwenen achter legendes, zoals achter een wolk. Maar dezelfde verhalen laten ook een prachtige mens zien. "Een mens die mateloos was in alles", zoals Helene Nolthenius* zegt. Ze zijn dikwijls symbolisch bedoeld, denk ik. Ze drukken uit wat de mensen toen van hem vonden en ze overdrijven ook wel eens, zoals een kind dat zijn mamma de liefste van de hele wereld vindt.

In al die verhalen komt Franciscus naar voren als een zeer aardse mens: hij is vol verwondering over Gods schepping. Hij bezingt alle wezens in zijn Zonnelied: broeder zon en zuster maan. Water en vuur, en zelfs zuster dood. Hij voelt zich één met de natuur, hij raakt ontroerd door haar schoonheid, huilt als hij de kleurenpracht van bloemen ziet, hij loopt zingend door de bossen van Umbrië, zingt van vreugde, zich begeleitend op een viool van twee stokken. Hij preekt voor de vogels, dieren willen niet bij hem weg, zelfs een krekel niet.

Maar door die aarde en die schepping heen, gaat hij meteen naar de Schepper. Alles komt voort uit Gods hand en is verbonden. En zo-

lang een broeder of zuster lijdt, weet Franciscus wat hem te doen staat. Hij staat naast die mens, wil achter de lijdende mens zijn Schepper zien en eren. Hij houdt de aarde niet vast, hij eigent zich de aarde niet toe, hij wil dat alles niet bezitten. De aarde is van God. Franciscus leent de aarde, de mens mag erop wonen, haar bewerken en hoeden, want de Heer van de Schepping schenkt de aarde aan ons... 'te leen', zegt Franciscus. De aarde is van ons allemaal. Niet van enkele landen of van een klein groepje mensen.

Franciscus is aards, niet materialistisch, integendeel. Daarom is Franciscus nu voor ons in deze tijd een inspiratiebron en een protest tegen de hebzucht en het graaien, waar we getuigen van zijn, tegen de uitbuiting en de vernieling van de Schepping, de diefstal van het groot kapitaal van de aarde, die even goed van de armen is.

Franciscus houdt zielsveel van de aarde, leeft er mateloos in, omdat hij in de Schepping tegelijk in God is. Hij eigent zich de aarde niet toe, daarom is hij arm, dat is de kern van zijn armoede, want hij leent alles van de Heer.

Als hij sterft, laat hij zich naakt op de grond leggen, als bij zijn geliefde en geniet ook nog zo goed als hij kan van de koekjes die vrouwe Jacoba -hij noemt haar broeder Jacoba- meebracht.

Welke heilige sterft zo? Leeuweriken zingen hem ten afscheid, in cirkels boven zijn hoofd vliegend. Van welke andere heilige kun je een boek vol tekenen?

Pater Bertus Bus

*) Helene Nolthenius (1920-2000) was musicoloog en cultuurhistoricus. Een erudiete vrouw, werkzaam als (buitengewoon) hoogleraar aan de Universiteit Utrecht. Haar boek over Franciscus, "Een man uit het dal van Spoleto", is veel gelezen en geroemd. Zij plaatst Franciscus in zijn tijd.

Fresco door Benozzo Gozzoli
Sterven en hemelvaart van
Franciscus van Assisi

Christenen in het Midden-Oosten

Ik maak me grote zorgen over de christenen in het Midden-Oosten, in Syrië, Irak, Israël om maar een paar landen te noemen. We horen in het nieuws dat ze moeten vluchten voor extremistisch islamitisch geweld, of ze raken klem in het conflict tussen Israël en de Palestijnen.

Vanouds wonen er christenen in deze landen. De oudste christelijke gemeenschappen bevinden zich in of in de buurt van het Heilig Land. De eeuwen door hebben zij heilige plaatsen bewoond en bewaard. Ver voordat in Europa het christendom kwam, waren er al christenen dáár. Deze gemeenschappen mogen niet verdwijnen.

Er zullen wel tijden geweest zijn, dat er spanningen waren, maar over het algemeen hebben christenen, joden en islamieten redelijk vreedzaam naast elkaar gewoond. Dat zij nu verdreven worden is onacceptabel.

De christenen in het Midden-Oosten zijn een teken van de veelkleurigheid van het christendom. Het Latijnse christendom in het Westen is altijd veel uniformer geweest, en werd ook geëxporteerd. De verschillende christelijke groeperingen in het Midden-Oosten hebben veelal eigen vormen van liturgie. Sommige van deze kerken zijn met

Rome verbonden, en dus katholiek, andere zijn orthodox, of behoren tot niet-orthodoxe kerken.

Ik vind het bijzonder wrang dat wij in het Westen alle moeite doen om islamieten een plaats te geven en te laten integreren in onze Nederlandse samenleving, en dat de christenen in het Midden-Oosten worden vermoord, verdreven of gedwongen 'bekeerd'.

Hebben wij aandacht voor onze broeders en zusters in Christus? Leeft hun nood in ons gebed? Trekken wij ons hun lot aan? Gelukkig komt er wel steeds meer aandacht in de media. Het zijn onze verwanten.

*Ron van den Hout
waarnemend pastoor*

Missio Wereldmissiedag - 19 oktober 2014

De maand oktober is van oudsher wereldmissiemaand.

Wereldwijd wordt in deze maand door gelovigen van alle katholieke kerken aandacht gegeven aan en steun gevraagd voor het pastorale werk van kerken en parochies in de derde wereld. Op Wereldmissiedag - dit jaar zondag 19 oktober - wordt er voor dit doel in alle kerken gecollecteerd.

De organiserende organisatie Missio is voor haar werk geheel afhankelijk van vrijwillige bijdragen van parochies en donateurs en ontvangt geen subsidie van de overheid. Kerken en parochies in de derde wereld zijn voor een groot deel afhankelijk van onze steun om hun pastorale werk goed te kunnen doen. Missio steunt wereldwijd kinderen in nood, opleidingen voor pastorale werkers, catechisten en priesters. Pastoraal werk omvat echter in de eerste plaats de zorg voor onze medemensen.

Dit jaar staat Myanmar, het voormalige Birma, centraal. Na een halve eeuw afgesloten geweest te zijn van de buitenwereld stelt het land zich nu weer open. Sinds het aantreden van president Thein Sein worden stappen gezet naar meer democratie en vrijheden voor de bevolking.

Dit betekent ook dat er aan de jarenlange onderdrukking van de kerken een einde komt. Katholieke priesters, religieuzen en missiewerkers nemen de zorg weer op zich voor zieken, leprapatiënten, gehandicapten en armen. De kerk maakt zich ook sterk voor goed onderwijs. Het leven in vrijheid moet weer geleerd worden.

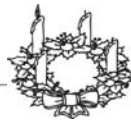
Paus Franciscus roept ons op in zijn missiebrief zorg te dragen voor de armen en hen weer de kans te geven, nu zij in vrijheid hun geloof kunnen beleven, om het evangelie toe te laten in hun leven: om zo weer de weg van Jezus te gaan.

Myanmar waar ondanks de onderdrukking, de vlam van het geloof is blijven branden!

Steun de collecte of maak een bedrag over op:

Missio Wereldmissiemaand
Iban: NL65 INGB 0000 0015 66
te Den Haag.

Franciscanen in De Bommelerwaard

Op zaterdag 4 oktober kwamen zo'n veertig mensen in de kerk van Rossum bijeen, om daar rondom Franciscus samen te komen. Er werd een film vertoond over het leven van Franciscus, vol mooie beelden van het landschap bij Assisi. En zo kon iedereen kennismaken met de radicaliteit van Franciscus en met de tragiek in zijn leven. Daarna gingen de aanwezigen in vier groepjes uiteen om zich de vraag te stellen wat hen aansprak in de film en wat Franciscus ons en onze parochie te zeggen had.

Emeritus-pastoor van Bronkhorst gaf ook zijn reactie op de film, maar hij maakte tevens duidelijk waarom hij bij zijn afscheid als

pastoor de suggestie had gehad om de nieuw op te richten parochie de naam van Franciscus te laten dragen. Dat heeft alles te maken met de eeuwenoude band tussen de Bommelerwaard en de Franciscanen. Hij zei dat zo:

Jan Ooms, franciscaan uit Megen, kwam rond 1650, in roerige tijden, "als missionaris" in de Bommelerwaard terecht. Hij trok rond als marskramer en verkondigde het Goede Nieuws overal waar hij kwam. In 1651 werd hij de stichter van een vaste missie in de Bommelerwaard. In 1662 werd de statie van Zaltbommel, tot die tijd bediend door de jezuiten, overgenomen door de Franciscanen en na het overlijden van Jan Ooms, in 1674, kwamen er drie opvolgers: in Ammerzoden, in Driel en in Rossum. Ammerzoden en Zaltbommel bleven steeds franciscaanse parochies, maar in Driel benoemde de Bossche vicaris in 1723, tegen alle afspraken in, een seculier priester!!!

Zo werd het begin zestiger jaren van de vorige eeuw. De franciscanen brachten een stuk vernieuwing in het parochiepastoraat door projecten in Noord-Holland en Friesland. Daar werd door de bisschoppen over gesproken en mgr. Bekkers trad in overleg met de Provinciale Overste van de Nederlandse Franciscanen (de latere pastoor

Telefoon pastores

Pastoor Van den Houst is bereikbaar via het algemeen secretariaat: 0418 - 632 504

Pastor Bertus Bus is bereikbaar op zijn huisadres (Den Bosch): 073 - 687 56 34

Pastor Stefan Schevers is te bereiken op 073 - 599 12 16

Pastoraal werker Jos Vriesema is bereikbaar op het parochiecentrum van Kerkdriel op 0418 - 63 12 15
ma/di/do/vr van 8.30 - 10.00 uur

van Rossum / Hurwenen Linus Grond) of zo'n project ook mogelijk zou zijn in de Bommelerwaard. En zo werd het pastoraat in De Bommelerwaard vanaf eind augustus 1965 toevertrouwd aan de Franciscanen.

Na drie eeuwen hun stempel te hebben gedrukt op het geestelijk leven en vaak ook op het maatschappelijk klimaat van Ammerzoden en Zaltbommel, mochten de Franciscanen van toen af op weg met alle katholieken van de Bommelerwaard. Volgens de verhalen die over hen nog steeds de ronde doen in Alem, Ammerzoden, Hedel, Kerkdriel, Rossum / Hurwenen, Velddriel en Zaltbommel deden zij dat met verve en zij lieten bij velen een onuitwisbare indruk achter. Als u een van hun namen laat vallen in een gesprek, volgt er steevast een pracht van een anekdote.

Veel werk is tussen 1965 en 2009 verzet. In de beste jaren waren er zelfs veertien franciscanen hier werkzaam. Het pastoraat kreeg een heel ander gezicht en talloze vrijwilligers gaven hun beste krachten aan het parochiewerk.

Langzamerhand nam het aantal pastores af en in 1997 zagen de franciscanen zich genoodzaakt de verantwoordelijkheid voor de pastorale zorg terug te geven aan het Bisdом. Jos van Zeelst en ik bleven

hier nog wel werken. Jos nam afscheid in 2003 en ik op 1 juni 2009.

We waren toen al enkele jaren bezig met de Pastorale Eenheid Bommelerwaard en de vorming van één parochie was op handen. Bij die parochie hoorde een nieuwe naam en ik vroeg bij de afscheidsviering om ter ere van al de Franciscanen die hier werkten en hun best deden om de geest en de inspiratie van Franciscus levend te houden in deze streken de nieuw te vormen parochie de naam van Franciscus te geven. Dat lukte en zo vierden wij op 4 en 5 oktober het feest van onze patroonheilige.

Moge zijn geest en zijn levensprogramma ons allen inspireren.

*Emeritus-pastoor
Ben van Bronkhorst ofm.*

H. Hubertuskerk Alem

St.Odradastraat 2, 5335 LL Alem
telefoon 0418 - 662561
IBAN: NL19 RABO 0131 7018 51
t.n.v. Parochie H. Franciscus H.
Hubertuskerk Alem

secretariaat mevr. S. van Mook,
Meerenstraat 9, Alem
tel. 0418 - 66 20 52

intenties mevr. G. van Boxtel -
Hooijmans, 't Buske 25, Alem
tel. 0418 - 66 20 63

Bestellen H. Missen

H. Missen kunt u bestellen bij
Ger van Boxtel
(t Buske 25, tel. 0418 - 66 20 63)

Allerzielen

Met Allerzielen gedenken we alle overleden parochianen, maar we noemen met name zij die afgelopen jaar zijn overleden:

Frans van der Kammen weduwnaar van Mevr. van der Velden; echtgenoot van Mevr. Swaans overleed op 11 januari 2014 in de leeftijd van 85 jaar.

Diets van Mil- van der Burght echtgenote van dhr. J. van Mil overleed op 4 maart 2014 in de leeftijd van 91 jaar.

Dorus Brands weduwnaar van mevr. Steenbekkers overleed op 14 mei 2014 in de leeftijd van 86 jaar.

Tony van Eeuwijk- Bogers weduwe van Dhr. J. van Eeuwijk overleed 26 juli 2014 in de leeftijd van 90 jaar.

Vieren van het geleefde leven

Vroeg of laat krijgt iedereen te maken met het mysterie van de dood. Wanneer iemand doodgaat van wie we houden, is er eerst vooral rouw. Pas later beseffen we dat we getuige waren van een leven dat wij liefhadden. Door dat geleefde leven te vieren, kunnen we de inspiratie, het gedachtegoed en de betekenis van onze overledenen levend houden. De doden niet verzwijgen maar vieren om wie ze waren en wat ze te vertellen hebben.

Op Allerzielen, 2 november, herdenkt de kerk alle overleden gelovigen.

De traditie stamt, voor zover bekend uit de abdij Cluny. De abdij van Cluny is een Benedictijner klooster, gelegen bij de plaats Cluny,

ongeveer 90 kilometer ten noorden van Lyon. Abt Odilo bepaalde in het jaar 998 dat alle met Cluny verbonden kloosters, op de dag na Allerheiligen de overledenen op bijzondere liturgische wijze moesten herdenken.

In de 14de eeuw werd deze herdenkingsdag algemeen in de Rooms katholieke kerk.

Tijdens de eredienst op deze dag worden de namen van de overledenen van het afgelopen jaar genoemd. Daarbij hoort ook een bezoek aan het kerkhof. Deze traditie wordt tot op de dag van vandaag op vele plaatsen voortgezet.

Het bidden voor de gestorvenen werd reeds in de tweede eeuw voor Christus al gedaan.

Men geloofde dat de overledenen hierdoor van hun zonden zouden worden bevrijd.

Hoewel Allerzielen nu vrijwel volledig staat in het teken van het herdenken van overledenen is het van oorsprong een dag om te bidden voor de ziel van de overledenen.

Zielen van overledenen bevinden zich in het vagevuur (volgens de rooms-katholieke leer), en zijn nog niet gereed om te verschijnen voor God. De ziel moet nog 'gezuiverd' worden om daarna opgenomen te kunnen worden in de hemel, zonden- en schuldenvrij.

Dit louteringsproces kan ondersteund worden door de gebeden van verwanten.

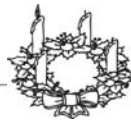
Aflaten en broodjes

Het gebed voor een dierbare overledene was één manier om de tijd in het vagevuur te bekorten. Het was ook mogelijk om aflaten te 'verdienen' voor de overledenen. Door het bezoeken van missen kon men een aflaat verdienen, door deze aflaat werd de tijd in het vagevuur korter.

Uitdelen van zielenbroodjes was een andere manier. Nabestaanden deelden 'zielenbroodjes' uit aan de armen. Voor ieder broodje dat werd opgegeten stond een verlost zieltje. Zo kwam gedenken en armenzorg samen.

Het kerkhof in Alem
achter de H. Hubertuskerk

Dia de los Muertos (Dag der Doden)

De eerste twee dagen van november zijn in Latijns Amerikaanse landen belangrijke feestdagen, Mexico spant de kroon. Op begraafplaatsen worden enorme feesten gegeven, graven worden prachtig versierd en in huis worden enorme altaren gemaakt. Voor de Mexicanen is het een vrolijke dag, de dag waarop de doden hun familie weer komen opzoeken. Op de huisaltaren wordt eten gelegd en eigendommen van dierbaren.

Mexico

België

Bijna iedereen in België zet grote potten chrysanten op de graven van familieleden. Het grijze kerkhof wordt een kleurige bloemenzee.

België

Katholieke feesten

De protestantse kerk viert de twee feesten niet. Allerheiligen wordt niet gevierd omdat de kerk heiligenverering altijd heeft afgewezen. Allerzielen is voor de kerk ook geen gedenkdag. De protestantse kerk erkent het vagevuur niet. De ziel van de overledenen belandt in de hemel óf in de hel.

Bangladesh

Bron: allerlei publicaties op internet

H. Willibrorduskerk

Kerkstraat 2
5324 AG Ammerzoden
telefoon kerk: 073 - 599 12 15
telefoon koster: 06 - 4800 5229
e-mail:
willibrordusparochie@xs4all.nl
IBAN: NL51 RABO 0102 6011 78
t.n.v. Parochie H. Franciscus H.
Willibrorduskerk Ammerzoden

secretariaat bereikbaar:
maandag, dinsdag, donderdag en
vrijdag: 8.00 - 12.00 uur

intenties idem

Personalia

Geboren

Geboren op 12 september:
Valerie, dochtertje van Erwin van
Zon en Dorethe van Zon-Dekkers
Zusje van Morris, Dinand, Floris en
Viggo.

Van harte gefeliciteerd.

Gedoopt

Gedoopt op zondag 7 september:

- Noek, dochtertje van Robert van Zon en Ilse Rooijackers
- Amy, dochtertje van Rick van Bruchem en Soraya van Bruchem-Merks
- Gijs, zoontje van Laurens van den Oord en Margit Struijk.

Dat zij mogen opgroeien tot gelukkige mensen, die kunnen geloven, hopen en liefhebben.

Doopvieringen

Zondag 9 november 2014 en 4 januari 2015 zijn de doopzondagen. De doopvieringen zijn om 13.00, 13.45 en 14.30 uur. Voorbereidende gesprekken: donderdag 23 oktober en donderdag 18 december in het parochiecentrum te Kerkdriel.

Eerste H. Communie 2015

Presentatieviering zondag 8 maart om 09.30 uur.

Eerste H. Communie is (op verzoek) verzet van 10 mei naar 14 mei, dit is Hemelvaartsdag. Die viering begint om 11.00 uur en de voorganger is Pater Bertus Bus.

Afsluitende viering zaterdag 20 juni om 19.00 uur.

Vieringen in Zonnelied en Lindeboom

- vrijdag 24 oktober
Eucharistieviering Pastor Stefan
- vrijdag 14 november
Oecumenische viering Ds. Marten Tel
- vrijdag 28 november
Eucharistieviering Pater Bertus Bus
- vrijdag 12 december
Oecumenische viering Ds. Marten Tel

Aanvangstijd

Zonnelied: 14.30 uur.
Lindeboom: 16.00 uur.

Overleden

- 25 augustus

Annie van den Oord-van Berkel, Annie werd geboren op 30 augustus 1940 te Ammerzoden. Zij was weduwe van Martien, moeder van twee kinderen en Oma van drie kleinkinderen. Op zaterdag 30 augustus hebben wij afscheid van haar genomen in de uitvaartdienst in onze kerk. Daarna hebben wij Annie bij haar man ter ruste gelegd.

- 28 augustus

Lies van Wordragen. Lies werd geboren op 24 maart 1941 te Ammerzoden. De afscheidsdienst in onze kerk werd gehouden op donderdag 4 september. Daarna is Lies gecremeerd in crematorium "De Maaslanden" te Nieuwkuijk.

- 16 september

Martien Bijl. Martien werd geboren op 19 augustus 1946 te Tilburg. Hij was echtgenoot van Truus van Keulen, vader van twee kinderen en Opa van één kleinkind. Na de avondwake op 19 september en de uitvaartdienst op maandag 22 september hebben wij Martien toevertrouwd aan de aarde.

*Wij wensen
de nabestaanden veel
kracht en sterkte toe.*

Jubileum

Op zondag 30 november hopen André van Keulen en Ireen van Keulen-Otten hun 50-jarig huwelijk te kunnen vieren. De intentie in de viering van 09.30 uur is uit dankbaarheid.

Gerarduskalender 2015

Op de pastorie is de Gerarduskalender weer te koop. De prijs is dit jaar € 6,60.

Allerzielen

Door misverstanden werd er enige tijd geleden besloten om de middagviering van het Allerzielenfeest in en bij onze Ammerzodense parochiekerk en begraafplaats niet door te laten gaan. Na intern overleg is besloten dit besluit terug te draaien.

Dat wil dus zeggen dat de middagviering in de kerk en daaraan aansluitend op het kerkhof vlak bij Kasteel Ammersoijen op dezelfde manier doorgaat zoals dat in de afgelopen jaren gebruik was. Aanvang van de kerkdienst, waarin het Dameskoor zal zingen, is 15.00 uur.

Gedachteniskapel

Gedachteniskapel is van maandag t/m zondag geopend van 10.00 tot 17.00 uur.

Even een moment van stilte, van rust, van bezinning. Een kaarsje branden. U bent welkom.

Bezoek pastoor Van der Heijden

Op vrijdagmiddag 29 augustus bracht oud-pastoor Martin van der Heijden onaangekondigd een bezoek aan zijn vroegere parochiekerk in Ammerzoden. Hij werd begeleid door een neef en diens vrouw.

Pastoor van der Heijden is ondertussen 95 jaar oud. Hij is moeilijk ter been.

Allereerst keek hij naar het voor-aanzicht van de kerk. Een deur stond (staat overigens altijd) open en zodoende kwam hij in de gedachteniskapel. Uiteraard stak hij daar een kaarsje op.

Vervolgens ging het drietal koffie drinken in 't Eethuys'. Daar raakte de oud-pastoor aan de praat met eigenaar Guido van Bruchem. Guido vertelde hem dat hij op de bovenverdieping van de pastorie woont, waarna de pastoor vroeg of hij nog een keertje naar binnen mocht. Dat werd uiteraard toegestaan.

Guido belde daarna naar Bart van Helvoort. Bart heeft daarna de kerk voor Martin opengemaakt. Al lopend door de sacristie en over het priesterkoor kwamen vele herinneringen bij onze oud-pastoor op, waarover hij dan ook in geuren en kleuren vertelde. Zijn neef maakte ondertussen een paar foto's waarvan er ook een bij dit artikel geplaatst is.

Een tweetal foto's zijn daarna op Facebook, afdeling 'Ammerzoden in vroegere tijden' geplaatst.

Er kwamen veel reacties op: 'Het was een geweldige man', 'ik vond het een fijne pastoor', 'Dat was toch DE pastoor!' 'Het is vandaag precies 31 jaar geleden dat hij ons huwelijk ingezegend heeft. Aimabele man', 'Ik heb nog samen met vier of vijf anderen (privé) voorbereiding gehad voor het Vormsel', 'Hij is nog niets veranderd', 'Ze kunnen zeggen van de katholieke kerk wat ze willen, maar wij hebben alleen maar goede herinneringen aan deze beste meneer pastoor!'

Afscheid Harmony

Op zondag 14 september trad Vocalgroep Harmony voor de laatste keer op in onze parochiekerk. Ongeveer twaalf jaar heeft dit koor bestaan. Het koor, dat bestond uit Frie Aarts en ongeveer tien dames, heeft geregeld een eucharistieviering in onze kerk opgeluisterd. Dat deden ze met Nederlands- en Engelstalige liedjes. Met een uitgebreide muziekinstallatie waaraan een mengpaneel verbonden was, werd de begeleidende muziek ten gehore gebracht.

De parochianen en de geestelijken die ooit bij zo 'n viering aanwezig waren, waren altijd zeer enthousiast, getuige het klaterende applaus dat telkens weer over de hoofden van de Vocalgroep neerdaalde. Zo ook deze keer: de groep kreeg na afloop van de viering een staande ovatie. Toen ze na de H. Mis nog een korte toegift gaven, was dit applaus zo mogelijk nog intenser.

De 'Contactgroep van de Willibrorduskerk' bedankt de Vocalgroep Harmony via dit stukje nogmaals voor hetgeen ze voor de parochie gedaan heeft.

Jubileumconcert

Op zondag 23 november zal onze kerk de plaats zijn waar onze fanfare St. Caecilia haar 125-jarig bestaan viert. Er is door een organisatiecomité een uitgebreid programma samengesteld. U zult daar ongetwijfeld in de komende weken nog wel meer van horen.

Op de zondagmorgen zijn de mensen van de fanfare nog druk bezig met de laatste voorbereidingen op technisch en muzikaal gebied. Er zal o.a. nog een laatste repetitie worden gehouden.

De H. Mis van deze dag komt daarvoor in het nauw. Daarom is er contact gezocht met de leiding van 'Het Zonnelied'. Daar kunnen we gelukkig terecht. In de mis die op de normale tijd, 9.30 uur, in de kapel van 'Het Zonnelied' aanvangt, zal aandacht geschonken worden aan drie kerkelijke zaken: allereerst wordt op deze dag het feest van St Caecilia, de patroonheilige van onze fanfare, maar ook van ons eminente Dames- en Herenkoor gevierd. Verder is het de feestdag van Christus Koning en tenslotte is de laatste zondag van het Kerkelijk jaar 2013-2014.

In de zondagsmissen van de maand november zal deze mededeling uiteraard nog een aantal keren worden voorgelezen.

H. Willibrorduskerk

Kon. Wilhelminastraat 4

5321 TC Hedel

telefoon 073 - 599 12 16

e-mail:

parochiewerkgroepedel@gmail.nl

IBAN: NL46 INGB 0001 0193 41

t.n.v. Parochie H. Franciscus H.

Willibrorduskerk Hedel

secretariaat idem

intenties:

in de brievenbus van de pastorie
of telefonisch opgeven bij Bets
de Goeij 073 - 5993595

Let op

De betaling van grafrechten, kerk-
bijdragen en misintenties dient u
over te maken op bankrekening:

NL46 INGB 0001 0193 41

Ten name van Parochie H. Franciscus
H. Willibrorduskerk Hedel.

Agenda

Iedere dinsdag- en donderdag ochtend om 8.00 uur eucharistieviering

dinsdag	28 oktober	15:00 uur:	Rozenkransgebed
zondag	2 november	11.00 uur:	viering van Allerzielen + koffie
woensdag	12 november	15.00 uur:	ouderenviering
donderdag	27 november	20.00 uur:	voorbereidingsavond doop
zondag	7 december	11.00 uur:	eucharistieviering + koffie
		13.00 uur:	doopviering
woensdag	10 december	15.00 uur:	ouderenviering
woensdag	17 december	09.00 uur:	kerkwerken
woensdag	24 december	19.00 uur:	eucharistieviering, kerstavond

Ouderenviering

De eerstkomende viering zal zijn op woensdag 12 november 's middags om 15.00 uur. Na afloop is er koffie in de zaal van de pastorie. De volgende ouderenviering zal zijn op woensdag 10 december 2014.

Wilt u graag komen, maar hebt u vervoersproblemen: bel gerust naar de pastorie (073 - 599 12 16) of naar Bets de Goeij (073 - 599 35 95); dan wordt dat geregeld! Ook u bent bij die viering van harte welkom!

Doopvieringen

In onze parochie zijn de volgende doopvieringen gepland:

zondag 7 december 2014 - 13.00 uur

zondag 1 februari 2015 - 13.00 uur

De voorbereidende gesprekken voor deze doopvieringen vinden plaats op:

donderdag 27 nov. 2014 - 20.00 uur

woensdag 21 jan. 2015 - 20.00 uur

De voorbereidingsavonden zijn in het parochiecentrum van Kerkdriel, Hertog Arnoldstraat 57 B.

Vormsel

De vormselvoorbereiding voor de kinderen van groep 8 uit Hedel is inmiddels begonnen. Het vormsel zal op vrijdagavond 20 maart in Ammerzoden worden toegediend door Mgr. Rob Mutsaerts.

Mocht u uw kind nog willen aanmelden dan kan dit via:

mirjamduijtsas@hotmail.com of telefoonnummer 06 - 36 11 57 39

Eerste Heilige Communie

De Eerste Heilige Communie is het feest dat wij vieren wanneer kinderen, na hun doopsel, voor het eerst mogen deelnemen aan de eucharistie, één van de zeven sacramenten.

De feestelijke viering van de Eerste Heilige Communie in Hedel zal zijn op zondag 17 mei 2015 om 11.00 uur.

Deelname aan de Eerste H. Communie is voor kinderen, die katholiek gedoopt zijn en in groep 4 van de basisschool zitten.

Om te kunnen deelnemen aan de Eerste H. Communie volgen de kinderen een voorbereidingsprogramma.

De informatieavond voor de ouders staat gepland op 5 november om 20.00 uur.

De aanmeldingsbrieven zijn reeds in de groepen 4 van de basisscholen verspreid.

Mocht uw kind buiten Hedel op school zitten, heeft u geen formulier ontvangen en wilt u uw kind aanmelden reageer dan zo spoedig mogelijk.

Ook met vragen of bijzonderheden kunt u terecht:

op de pastorie 073 - 599 12 16 of bij M. van Herwijnen tel. 073 - 599 31 36 of wjmvanherwijnen@gmail.com

Geschiedenis Rooms-Katholieke Kerk te Hedel

De beschreven geschiedenis van de kerk dateert uit 1292. De kerk werd vermeld op een perkament. De huidige hervormde kerk van Hedel is de plaats en het gebouw, waar de RK-kerk is geweest. Dit was een kruiskerk.

Het is met name de zendeling Willibrord geweest, die in deze streken de invloed van het Christendom heeft gebracht. De oude middeleeuwse en de huidige kerk van Hedel zijn dan ook aan hem gewijd, St. Willibrordus. In eerste instantie behoorde de Bommelerwaard tot het bisdom Utrecht. Bij invoering van hiërarchie ging het over naar bisdom 's-Hertogenbosch.

Op 31 oktober 1517 heeft Maarten Luther zijn 95 stellingen geslagen op de deur van de slotkapel in Wittenberg en begon de reformatie. Rond 1550 kwam de reformatie in Hedel. Een zekere Cornelis Waelraven uit Diest hield hagenpreken. Dit zijn preken die in het open veld werden gehouden.

Hij verkondigde een "schandelijk en ketterlijke leer". De naam, Hagedeland te Hedel is in die tijd ontstaan. Kennelijk de plaats waar de hagenpreken werden gehouden. De oude St. Willibrorduskerk ging over naar de protestanten. De pastoor, genaamd Cornelis van Noort, ging mee over en verkondigde de "nieuwe leer".

De Heer van Hedel, Graaf Willem van Berg, was aanvankelijk de

"nieuwe leer" toegedaan en hield de pastoor in functie ondanks dat Margaretha van Parma (Hof van Spanje te Brussel) bij hem erop aandrong om "den stokebrand van zoveel onheil" te verwijderen. Graaf Willem gaf in een brief aan dat hij de pastoor had weggezonden maar onder strenge vermaningen weer had teruggenomen omdat er niemand anders was.

De graven Bergh hadden het collatie-recht. Dit wil zeggen "het recht om geestelijken te benoemen". Als zodanig kon hij de pastoor handhaven.

De oude kerk is vermoedelijk in 1590 ingestort of afgebrand. Het koor en dwarspand zijn tussen 1640-1644 herbouwd.

Schuilkerk

Rond het jaar 1680 werd een schuurtje bij de windmolen op de Molendijk ingericht als kapel. Dit werd blijkaar oogluikend toegestaan, omdat er toen officieel geen roomse godsdienstoefeningen gehouden mochten worden. De eerste pastoor, na de reformatie was Gerardus Huberts. Deze situatie heeft ongeveer een eeuw lang geduurd.

In 1802 kocht de toenmalige pastoor Joës Mulders, het kasteel Hedel met bijgebouwen. Het slot werd voor afbraak verkocht. De bijgebouwen, de Neerhuizing, werden ingericht tot kerk en pastorie. De restanten van de zijgevel van de kerk zijn nog

aanwezig als afscheiding van het kerkhof.

Nieuwe Kerk

Op 8 juni 1876 volgde pastoor W. A. van Doorn, pastoor Johannes Verberne op. Onmiddellijk dacht hij aan de bouw van een kerk, want op 20 september van datzelfde jaar werd besloten "tot het bouwen eenen nieuwen kerk met toren en eene nieuwe pastorie". Het ontwerp hiervoor werd opgedragen aan architect H. C. Dobbe.

Pastoor W.A. van Doorn begon al spoedig aan de bouw van een nieuwe kerk en pastorie, uit eigen middelen. Deze fraaie neo-gotische kerk heeft slechts 65 jaar dienst mogen doen.

De te bouwen kerk zou binnen de door de wet bepaalde afstand ("200 ellen") van de Protestantse kerk komen te staan. (lengte EI is 69,4 cm) Op 2 mei 1878 vond de eerste steenlegging plaats en ruim een jaar later, 10 juni 1879, wordt de nieuwe kerk en pastorie in gebruik genomen.

Verwoesting in de Tweede Wereldoorlog

De ruim 65 jaar oude St. Willibrorduskerk heeft het oorlogsgeweld niet overleefd.

Op 1 januari 1945 had het gebouw al veel te lijden van een bombardement. De toren brandde uit. Veel torens van kerken moesten het ontgelden omdat deze door de Duitsers werden gebruikt als waarnemingspost. Tot mei 1945 zijn honderden grana-

ten afgeschoten vanaf de overzijde van de Maas, die op de kerk terecht zijn gekomen. Van een groot gedeelte van het dorp en de mooie kerk bleef slechts een trieste puinhoop over. Ook de bijgebouwen van het voormalig kasteel, de vroegere kerk en pastorie, werden vernield.

Vlak na de capitulatie, toen de meeste parochianen zich nog overal verspreid buiten Hedel bevonden, werden godsdienstoefeningen gehouden in de boerderij van Fam. De Grouw aan de Drielseweg. Deze diensten werden geleid door pater Symfrorius.

Het was een zware opgave, waarvoor de op 11 juni 1945 de nieuw benoemde pastoor A.de Bondt, kwam te staan. Het was een intens trieste aanblik, om het door honderden granaten getroffen kerkgebouw te zien.

De pastorie moest weer bewoonbaar verklaard worden, dit werd echter tegen gehouden door "De wederopbouw" in Tiel, maar dat werd na protesten ingetrokken. Het liep allemaal niet van een leien dakje, want alle benodigde materialen, moesten stukje bij beetje overal vandaan worden gehaald, maar het uiteindelijke resultaat was een bewoonbare pastorie.

Intussen vond de afbraak plaats van de oude kerk. De toren bleef nog staan, als oorlogsmonument. In 1947 werd ook deze afgebroken. De funderingen bleven zitten met de bedoe-

ling daar later de nieuwe kerk op te bouwen. Zover was het nog lang niet.

Noodkerk

Ondertussen werd er hard gewerkt aan een noodkerk. Dit was een lange lijdensweg, voordat in november 1945 de eerste diensten gehouden konden worden. Het was een schamel houten gebouwtje, een barak van 6 bij 15 meter, met 50 stoelen en 8 kinderbankjes. Het stond aan de Koningin Wilhelminastraat, waar nu het oorlogsmonument is.

Het was aanvankelijk de bedoeling om de noodkerk te bouwen op de grond van het voormalige parochiehuis aan de Korenstraat. Dit werd geweigerd en moest worden geplaatst aan de Hondsnest. Hier bleef verzet tegen en uiteindelijk kwam de noodkerk op het terrein waar nu het huidige monument wordt geres-taureerd. Op 18 november 1945 vond de plechtige installatie van pastoor De Bondt plaats.

Herbouw Kerk

De herbouw van de kerk zou plaats vinden op de fundamenten van de oude kerk. "De wederopbouw" in Tiel dacht hier anders over. In het nieuwe dorpsplan was de kerk gepland voor de pastorie, over de gracht heen met de toren op de weg. De weg zou worden verlegd. De pastoor verzette zich hier tegen, de kerk moest op de oude plaats komen. Hij werd hierin gesteund door de toenmalige burgemeester Roseboom. In augustus 1946, kwam de toestemming om te bouwen op de

aanwezige fundamenten. Architect De Bever kon met een ontwerp starten voor een nieuw gebouw.

Het zou nog anderhalf jaar duren voordat de aanbesteding plaats zou vinden. Op 5 april 1948 werd de bouw gegund aan Gebr. Van Heeswijk uit Best. De problemen waren echter nog niet voorbij. De voorbouw mocht om financiële redenen niet opgericht worden.

Woensdag 7 juli 1948 werd een bijzondere dag, de eerste steen voor de kerk kon gelegd worden, na een heilige mis, in aanwezigheid van vele notabelen.

Op woensdag 23 mei 1949 werd Mgr. Mutsaerts op feestelijke wijze ingehaald. Het hele dorp was versierd met erebogen en vlaggen. De bischop wijdde de nieuwe klokken in. Een klok Willibrordus Joseph Donatus van 500 kg en Maria van 300 kg.

De volgende dag vond de kerkconsecratie plaats. Het Mariabeeld en enkele uit hout gesneden figuren van de preekstoel herinneren nog aan de oude kerk.

Tentoonstelling

Vanaf 1 november 2014 wordt er in het Hedels Museum aan de Voorstraat een tentoonstelling gehouden over de geschiedenis van de kerk.

Openingstijden elke maandag van 19.00 - 22.00 uur en zaterdag van 14.00 - 17.00 uur.

Stichting Hedels Historie

<i>tijd</i>	<i>plaats</i>	<i>viering</i>	<i>voorg</i>
-------------	---------------	----------------	--------------

zaterdag 25 oktober

17.30	Leyenstein	Eucharistie	RvdH
19.00	Velddriel	Eucharistie	JVer

zondag 26 oktober

9.30	Alem	Eucharistie	SSch
9.30	Ammerzoden	Eucharistie	BBus
11.00	Kerkdriel	Eucharistie	SSch
11.00	Zaltbommel	Eucharistie	BBus

dinsdag 28 oktober

15.00	Hedel	Rozenkrans	
18.30	Kerkdriel	Rozenkrans	

woensdag 29 oktober

19.00	Zaltbommel	Rozenkrans	
-------	------------	------------	--

zaterdag 1 november – Allerheiligen

17.30	Leyenstein	Eucharistie	SSch
19.00	Zaltbommel	Eucharistie	BBus
19.00	Kerkdriel	Eucharistie	SSch

zondag 2 november – Allerzielen

9.30	Alem	WoCo	JVri
9.30	Velddriel	Eucharistie	JVer
9.30	Ammerzoden	Eucharistie	SSch
9.30	Rossum	Eucharistie	BBus
11.00	Hedel	Eucharistie	SSch
11.00	Zaltbommel	Meditatie	
11.00	Kerkdriel	Eucharistie	BBus
15.00	Zaltbommel	Gebed	
15.00	Ammerzoden	Gebed	

zaterdag 8 november

17.30	Leyenstein	Eucharistie	BBus
-------	------------	-------------	------

zondag 9 november

9.30	Velddriel	Eucharistie	BBus
9.30	Alem	Gebed	
9.30	Ammerzoden	Eucharistie	SSch
11.00	Kerkdriel	Eucharistie	BBus
11.00	Zaltbommel	Eucharistie	SSch

zaterdag 15 november

17.30	Leyenstein	WoCo	JVri
19.00	Ammerzoden	Eucharistie	SSch
19.30	Kerkdriel	Euch Pools	RChw

zondag 16 november

9.30	Velddriel	Eucharistie	SSch
9.30	Rossum	Gebed	JVri
11.00	Zaltbommel	WoCo	JVri
11.00	Kerkdriel	Eucharistie	SSch

zaterdag 22 november

17.30	Leyenstein	Eucharistie	BBus
19.00	Velddriel	Eucharistie	JVer

zondag 23 november - Christus Koning

9.30	Alem	Eucharistie	SSch
9.30	Ammerzoden	Eucharistie	BBus
11.00	Zaltbommel	Eucharistie	BBus
11.00	Kerkdriel	Eucharistie	SSch

zaterdag 29 november

17.30	Leyenstein	WoCo	JVri
19.00	Zaltbommel	Vormsel	AHurk

zondag 30 nov - 1e zondag vd Advent

9.30	Rossum	Gebed	LDav
	Maasdijkkerk	Oecum	JVri
9.30	Velddriel	Eucharistie	SSch
9.30	Ammerzoden	Eucharistie	BBus
11.00	Kerkdriel	Gebed	MBaa
	Prot kerk	Oecum	
11.00	Zaltbommel	Eucharistie	BBus

zaterdag 6 december

17.30	Leyenstein	Eucharistie	SSch
19.00	Zaltbommel	Eucharistie	BBus

zondag 7 dec - 2e zondag vd Advent

9.30	Ammerzoden	Eucharistie	SSch
9.30	Rossum	Eucharistie	BBus
9.30	Velddriel	Eucharistie	JVer
11.00	Zaltbommel	Meditatie	
11.00	Hedel	Eucharistie	SSch

11.00 Kerkdriel Eucharistie BBus

zaterdag 13 december

17.30 Leyenstein Eucharistie BBus

zondag 14 dec - 3e zondag vd Advent

9.30 Ammerzoden Eucharistie SSch

9.30 Alem Gebed

9.30 Velddriel Eucharistie BBus

11.00 Zaltbommel Eucharistie SSch

11.00 Kerkdriel Eucharistie BBus

dinsdag 16 december

20.00 Rossum Oecumenisch

zaterdag 20 december

17.30 Leyenstein WoCo JVri

19.00 Zaltbommel Volkskerstzang

19.00 Ammerzoden Eucharistie SSch

19.30 Kerkdriel Euch Pools RChw

zondag 21 dec - 4e zondag vd Advent

9.30 Rossum Gebed

9.30 Velddriel Eucharistie SSch

11.00 Zaltbommel WoCo JVri

11.00 Kerkdriel Eucharistie SSch

14.30 Zaltbommel Eucharistie BBus

woensdag 24 december

17.30 Kerkdriel WoCo JVri

17.30 Leyenstein Eucharistie SSch

19.00 Hedel Nachtmis RvdH

19.00 Velddriel Eucharistie JVer

19.30 Ammerzoden Eucharistie SSch

19.30 Rossum WoCo JVri

20.00 Kerkdriel Nachtmis BBus

21.30 Alem Nachtmis SSch

22.00 Ammerzoden WoCo JVri

22.30 Zaltbommel Nachtmis BBus

donderdag 25 december - 1e Kerstdag

9.30 Ammerzoden Eucharistie SSch

9.30 Rossum Eucharistie BBus

9.30 Velddriel Eucharistie JVer

11.00 Kerkdriel Eucharistie SSch

11.00 Zaltbommel Eucharistie BBus

vrijdag 26 december - 2e Kerstdag

11.00 Kerkdriel Eucharistie SSch

Soorten vieringen

Euch = eucharistieviering

WoCo = woord- en communieviering

Oecum = Oecumenische gebedsviering

Voorgangers

RvdH = pastoor R. van den Hout

SSch = pastor S. Schevers

BBus = pastor B. Bus ofmcap

JVer = emeritus pastoor J. Verhoeven

BvBr = emeritus pastoor B. van

Bronkhorst ofm

JVri = pastoraal werker J. Vriesema

MDors = deken M. Dorssers

RChw = pater R. Chwedoruk

LDav = dominee L. Davidse

Mbaa = dominee M. Baan

W = Werkgroep

Wijzigingen voorbehouden.

Zie ook onze website

www.katholiekbommelerwaard.nl

H. Martinuskerk

Hertog Arnoldstraat 57 B
5331 XG Kerkdriel
telefoon (0418) 634 602

e-mail:
info@martinusparochie.nl

IBAN: NL70 RABO 0125 1045 45
t.n.v. Parochie H. Franciscus H.
Martinuskerk Kerkdriel

secretariaat idem
intenties idem

spreekuur op woensdagochtend
van 9.30 - 11.30 uur

Maria kalender

De Mariakalender voor 2015 is weer te koop. Het schild vertoont een prachtige kleurrijke reproductie van een schilderij van Maria Boodschap. Verder weer veel wetenswaardigheden, recepten, grapjes, spreuken en bezinnende teksten op het blok, maar niet onbelangrijk is ook het goede doel dat u steunt met uw aankoop. De prijs is € 8,50.

Te bestellen in de kerk of af te halen bij: Maria de Groot, Hoorzik 8 tel. 0418 - 631678 en Riet Corten, Katarijnehof 9 tel. 0418 - 631677.

Gedoopt

16 augustus: Geerte Welling.
17 augustus: Sophia van den Zanden, Josephine van Oversteeg,
Mats Grandia en Milou Veldhuis.

Overleden

In het vorige Parochieblad werden enkele leeftijden verkeerd opgenomen; onze excuses daarvoor.

Gerard Kremers is 81 jaar geworden (ipv. 71 jr.) en
Josephus van Malsen 56 jaar (ipv. 35 jr.).

Voorts zijn overleden:

8 augustus: Bertus van der Meijden (86 jaar)
12 augustus: Adriana Vogel-Pelders (83)
23 augustus: Hes van Malsen-de Rouw (86)
25 augustus: Karel Mutsaars (60)
3 september: Agnes Piels-Verhoeven (71)
4 september: Anna Maria v.d. Bogaard-van Hooft (88)
13 september: Wim van Buuren (77)

Allerzielen

2 november herdenken wij onze dierbare overledenen. Het kerkhof waar zij rusten, verandert in een bloemenzee, kaarsjes worden ontstoken en in sommige parochies worden de graven gezegend.

Pater Bertus Bus zal op zondag 2 november om 11.00 uur voorgaan in een plechtige eucharistieviering waarin we de parochianen herdenken die het afgelopen jaar overleden zijn. Wij willen stil staan bij het verdriet van hen die een dierbare verloren. Een naam genoemd, een kaars ontstoken voor iedere dierbare overledene en aansluitend wordt het gedachteniskruisje uitgereikt.

Ook alle overledenen uit onze parochie, waarvoor geen kerkelijke viering, uitvaart of avondwake heeft plaats gevonden worden op deze wijze herdacht. Er is dan echter geen gedachteniskruisje, omdat dit kruisje symbool staat bij een kerkelijke viering en hieraan gerelateerd is. Alle families die een dierbare verloren, worden voor deze viering persoonlijk uitgenodigd. Wij proberen hier zo zorgvuldig mogelijk mee om te gaan en vinden het heel erg als er desondanks toch iets fout gaat. Mocht u geen uitnodigend ontvangen hebben, geeft u het a.u.b door op het parochiecentrum, zodat wij u alsnog kunnen uitnodigen.

Stuurgroep Pastoraat

Vredesweek

De maand september ligt alweer achter ons. Het is de maand van de Vredesweek, welke van 20 tot 28 september plaatsvond.

Maar het is juist in deze maand, dat mensen in zoveel plaatsen op de wereld roepen om vrede die in hun leven verder af lijkt dan ooit. Juist in deze maand laat het Rode Kruis weten de vraag om hulp niet meer aan te kunnen. Het zegt veel over de huidige situatie op heel veel plaatsen in de wereld. Ook in deze maand is het zeventig jaar geleden dat Zuid-Nederland werd bevrijd. Hiermee kwam ook een einde aan Kamp Vught. Op 5 september was de herdenking van de ontruiming van Kamp Vught op de fusilladeplaats te volgen op tv. Een indrukwekkende ceremonie bij het monument waar aan meer dan 350 jonge levens op brute wijze een einde werd gemaakt en duizenden mensen in het zicht van de bevrijding op transport werden gesteld en vermoord. Als vanzelf gaan je gedachten naar het Nederland van nu, 70 jaar zonder oorlog in vrede. Daar zijn we allemaal dankbaar voor. Maar in september, de maand van de vredesweek, moeten we machteloos toezien hoe nog steeds en telkens weer oorlogen duizenden mensenslevens kost.

Geef vrede Heer, geef vrede, de aarde wacht al zolang. Laat ons blijven geloven in het onmogelijke vertrouwen dat het ooit goed komt.

R.C.

Vreemdelingen

In het kader van de vele bijna dagelijkse discussies over het getouwtrek over het wel of niet toestemmen dat in Nederland uit buitenlandse ouders geboren kinderen hier kunnen blijven én de mens onterende omstandigheden waarin vluchtelingen die asiel vragen, moeten leven, geeft navolgend gedicht precies weer hoe deze mensen zich voelen. Intussen zijn alleen al in Syrië ruim drie miljoen inwoners naar omliggende landen gevlucht. Nederland gaat 250 gezinnen de kans bieden hier een nieuw bestaan op te bouwen... een druppel op de gloeiende plaat.

Wij vonden een passend gedicht in de bundel 'Vreemde vreemdeling' van Bram Grandia.

De duizenden vluchtelingen die in gammele scheepjes de gevaarlijke oversteek vanuit noord Afrika naar Europa wagen, hebben nauwelijks zekerheid om een veilig bestaan op te bouwen. Zij worden opgevangen en door de enorme toevloed doorgestuurd naar diverse landen waar zij dan weer jarenlang moeten wachten om een verblijfsvergunning te krijgen. Als vrij mens, als bewoner van het rijke land waarin wij mogen leven, kun je je dit nauwelijks voorstellen. Wachten, niet mogen werken, hopen, alsmaar hopen.

Noem mij geen vreemdeling

*Noem mij geen vreemdeling:
Mijn woorden klinken vreemd,
maar mijn gevoelens zijn dezelfde
als die van jou.*

*Noem mij geen vreemdeling:
Ik wil mensen dicht bij me,
omdat het zo koud is en kil
diep in mijn hart.*

*Noem mij geen vreemdeling:
de grond waarop wij lopen
is dezelfde,
maar niet het 'beloofde land'
dat ik had verwacht.*

*Noem mij geen vreemdeling:
Grenzen zijn mensenwerk,
scheidsmuren bouwen we zelf
en isoleren ook jou.*

*Noem mij geen vreemdeling:
Ik zoek zoals jij vrede en recht
in naam van God
zo is er maar één.*

Oktober Wereld Missie Maand

*Zondag 19 oktober
Wereld missiedag*

Deze dag van solidariteit met zusterkerken elders in de wereld wordt ook in onze Martinuskerk gevierd. Aan het begin van de viering wordt u een informatiefolder aangeboden met hieraan een machtigingskaart.

Neemt u de folder mee naar huis om te zien waar uw bijdrage voor bedoeld is.

Dit jaar staat Wereld Missie Maand in het teken van Myamar, het voormalige Birma. Gedurende de maand oktober staat de welbekende bus achterin de kerk. Meer informatie vindt u in het algemene gedeelte van dit parochieblad.

Mariakapel

Op 2 november sluiten we de kapel. Op 1 mei komend jaar bent u weer welkom voor een kaarsje en een stil momentje bij Maria. Met dank aan alle trouwe vrijwilligers, die zich inzetten om de kapel open en schoon te houden.

Om dit ook in de komende jaren vol te kunnen houden zijn we op zoek naar mensen die mee willen doen.

Mocht u bereid zijn om eenmaal in de maand zorg te dragen voor het openen en sluiten van de kapel of als reserve te staan, laat het even weten aan Corrie van der Meijden tel. 0418 - 633201 of Cees Janmaat tel. 0418 - 632001. Het is nog geen 2015, maar regeren is vooruitzien, zo zegt het spreekwoord immers.

Opgeven Eerste Heilige Communie

Het schooljaar is weer begonnen en daarmee ook alle andere activiteiten. Zo is ook weer de Communiewerkgroep bezig met alle voorbereidingen.

Zit uw kind in groep 4 en wilt u graag dat hij/zij zijn/haar communie doet dit jaar (op Hemelvaartsdag, 14 mei 2015), dan kunt u hem/haar opgeven op het volgende adres:

Algemeen secretariaat, t.a.v. Jos Vriesema
Hertog Arnoldstraat 57B, 5331 XG Kerkdriel

Vermeld er wel bij dat het om de Eerste Heilige communie gaat!
Is uw kind niet in een van de kerken van de Bommelerwaard gedoopt, dan dient u een doopbewijs mee te sturen.
Graag voor 1 november 2014 opgeven.

Communiewerkgroep Martinuskerk Kerkdriel

De ontstaansgeschiedenis van de Bossche Paterskerk en klooster

Honderd jaar geleden was het terrein ten westen van de Dommel opgehoogd voor een nieuwe stadsuitbreiding van Den Bosch. Het Zand bood huisvesting aan beter gesitueerden in de riante toegangsweg tussen station en binnenstad en aan minder goed bedeelden aan de uiterste zijden van de nieuwe wijk (Sintstraten en Lombok). Daartussen kwam een mengeling aan gebouwen: huizen, kantoren, een kerk, scholen, een melkfabriek en ook een klooster. De Minderbroeders Capucijnen hadden belangstelling om op het terrein een klooster complex te stichten. Bisschoppelijke toestemming hiervoor kreeg men op 28 juli 1896 en de grond werd een halfjaar later aan de orde verkocht door de Bossche gemeenteraad. Het besluit had de motivatie... "om daarop een kerk te stichten met klooster en tuin. De Raad vindt het van groot belang dat op het nieuwe stadsgedeelte een kerk zou verrijzen omdat hier voor hen die zich daar vestigen, een groot gerief is gelegen en omdat de omgelegen terreinen daardoor beduidend in waarde zullen toenemen". Niet iedere Bosschenaar was het met deze handelswijze van de gemeenteraad akkoord en er verschenen veel negatieve ingezonden brieven in de plaatselijke pers. Het voor de

aankoop benodigde geld hadden de Capucijnen van de Bossche mej. Dorothée van Beugen gekregen. Ook hierna zou zij nog verschillende giften aan het klooster doen. In april 1897 werd met de bouw begonnen. Architect F. Baijens (de Capucijn, Broeder Felix van Dennenburg) bouwde een kloostercomplex met een kerk en een muur die de kloostertuin omringde. Inmiddels staat de aan het H. Hart van Jezus toegewijde kerk op de Monumentenlijst als een beschermd monument. Ruim een jaar nadat de bouw begonnen was, kwamen de eerste kloosterlingen naar de stad. In augustus 1898 werd een mis gelezen, het kloosterslot afgekondigd en het klooster canoniek opgericht. Na de inwijding van de kerk in september door bisschop W. van de Ven, konden de missen voor de wijkbewoners gelezen worden. De wijk kreeg later een "echte" parochiekerk, de Leonardus, die inmiddels gesloopt is. De straat waaraan het klooster gevestigd werd, kreeg de naam Kloostersingel. Maar later -als eerbetoon aan de lange bestuursperiode van burgemeester Van der Does de Willebois- kreeg deze singel diens naam. Pater Bertus Bus is met enkele medebroeders, bewoner van dit mooie klooster!

Henny Molhuysen

HH. Martinus en Barbarakerk

Mgr. Bekkersplein 4
5328 CK, Rossum
telefoon 0418-661238

e-mail
parochie@rossumhurwenen.nl

IBAN: NL66 RABO 0144 6023 93
t.n.v. Parochie H. Franciscus HH.
Martinus en Barbarakerk Rossum

secretariaat idem
intenties idem

spreekuur op donderdagochtend
van 9.30 - 11.30

Allerzielen

Op zondag 2 november om 9.30 uur herdenken wij onze dierbare overledenen, vooral diegenen die het afgelopen jaar gestorven zijn.

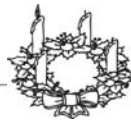
Met dit samenzijn willen wij stilstaan bij het verdriet van hen die een dierbare verloren zijn.

Hopelijk mogen deze mensen ervaren er niet alleen voor te staan.

Vieringen

Zondag	19 okt	09.30 uur	Gebedsviering Werkgroep / Pro Musica
Zondag	2 nov.	09.30 uur	Allerzielen: Eucharistieviering Bertus Bus met Pro Musica
Vrijdag	7 nov.	11.00 uur	Viering in de Vaste Burcht
Zondag	16 nov.	09.30 uur	Gebedsdienst J. Vriesema. met koor Franciscus Vocalis.
Maandag	17 nov.	14.30 uur	Viering voor ouderen in het zaaltje
Zaterdag	29 nov.	19.00 uur	Gezamenlijke Vormselviering in Zaltbommel met Lavande.
Zondag	30 nov.	09.30 uur	Oecumenische Adventsviering in de Protestantse kerk
Vrijdag	5 dec.	11.00 uur	Dienst in de "Vaste Burcht".
Zondag	7 dec.	09.30 uur	Eucharistieviering B. Bus met Pro Musica
Maandag	15 dec.	14.00 uur	Kerstviering voor ouderen.
Dinsdag	16 dec.	20.00 uur	Oecumenische Kerstsamenzang in onze kerk.

Gedoopt

Op 19 oktober:

Thijn Hoskam
H.W. van Heelstraat 1, Hurwenen

Danica Kooijman
Het Aarkeland 17, Rossum

Dopen

Wilt u uw kind laten dopen? Op 11 januari is er in onze kerk gelegenheid hiertoe. U kunt zich hiervoor aanmelden bij het Algemeen Secretariaat telefoon 0418-632504.

Eerste H. Communie

In mei zal er weer een Eerste Communieviering gehouden worden. U kunt uw kind daar voor opgeven door een briefje in de bus te doen bij onze kerk of door een mailtje te sturen naar onze kerk.

parochie@rossumhurwenen.nl

De voorbereidingen zullen eind dit jaar gaan starten, samen met de kinderen uit Alem.

Vormsel

Op zaterdag 29 november zal om 19.00 uur in de Martinuskerk te Zaltbommel het H. Vormsel worden toegediend worden door Mgr. Hurkmans aan de jongeren van Rossum en Zaltbommel. De dames van Lavande zingen die avond.

Wij hopen ook op uw komst.

Kerstviering voor ouderen

Op maandag 15 december om 14.00 uur is er een Kerstviering voor ouderen in onze kerk. Pastor J. Vriesema zal deze dienst voorgaan. Samen zullen we kerstliederen zingen. Na de viering is er gelegenheid om koffie te drinken en nog gezellig samen zijn met een drankje en een hapje.

Wij hopen vele ouderen te mogen begroeten.

Kerstvieringen

Alvast de data van de komende Kersttijd.

- Maandag 15 december
Kerstviering voor ouderen
- Dinsdag 16 december
Oecumenische Kerstsamenzang om 20.00 uur in onze kerk
- Woensdag 24 december 19.00 uur
Gezinskerstviering J. Vriesema met Lavande.

Donderdag 25 december 09.30 uur
Kerst Eucharistieviering B. Bus met Pro Musica.

Meer over deze vieringen vindt u in het volgende blad.

Pro Musica

Het koor viert in november zoals gebruikelijk de jaarlijkse St. Cecilia-avond. Dit jaar is er geen viering vooraf. Ook zijn er dit jaar geen jubilarissen.

Graag willen wij de leden op deze dag hartelijk bedanken voor hun inzet bij de Eucharistie- en andere vieringen. Fijn dat jullie er zo trouw zijn. Ga zo door.

Bedankt namens alle parochianen.

Allerzielen

*Een dag om te ontmoeten;
wie was, wie is.
Doden leven;
levenden sterven.
Samen leven wij voort.*

*Een dag om stil te staan
bij herinneringen,
vrolijk en somber,
verdrietig en blij.
In de herinnering
was het gisteren,
een uur geleden,
dat jij die
geliefde mensen nog zag.*

*Een dag om te weten,
dat doden dicht bij je zijn;
zij wachten jou op,
bij hun graf.
Misschien gaan ze met je mee;
houd een stoel voor hen vrij,
heet hen welkom.*

Zr. Christa

H. Martinuskerk

Voorstraat 102
5334 JW Velddriel
telefoon 0418 -63 13 15

IBAN: NL25 RABO 0153 4015 16
t.n.v. Parochie H. Franciscus H.
Martinuskerk Velddriel

secretariaat idem

intenties
mevr. J. van den Dungen
tel. 0418 - 63 20 61

Bijzondere data

Zondag 2 november Allerzielen om 9.30 uur Eucharistieviering pr. J. Verhoeven en gemengd koor. Aansluitend op het kerkhof zegenen graven en kort gebed.

Zaterdag 22 november om 19.00 uur gezinsviering met pr.J. Verhoeven en kinderkoor Martinus Kids.

Zondag 21 december om 14.30 uur Kerstconcert Fanfare La Harpe.

Inloopuurtje is zondag 9 november aansluitend na de viering van 09.30 uur op de pastorie te Velddriel.

H. Doopsel

De volgende dopeling is gedoopt in de St. Martinuskerk Velddriel en opgenomen in onze parochie:

12 oktober: Isa Nendels, geboren 01 juli 2014
Kerckquartier 16, 5331 CW Kerkdriel

Ouders en familie van harte proficiat met de dopeling.

Geplande doopvieringen

14 december 2014 pr. S. Schevers
Vorbereidingsavond 27 november 2014 om 20.00 uur

8 februari 2015 pr. B. Bus
Vorbereidingsavond 21 januari 2015 om 20.00 uur

Vorbereiding in parochiecentrum Kerkdriel, Hertog Arnoldstraat 57B.

Overleden

28 september 2014, Mien van Kessel- van de Bighelaar, 88 jaar, Duitse Weistraat in Kerkdriel. De kerkelijk uitvaart vond 2 oktober plaats met bijzetting op het kerkhof van Velddriel.

Moge zij rusten in vrede. De nabestaanden wensen we veel kracht en steun in deze moeilijke tijd toe. Sterkte.

Bronzen Martinus-plaquette voor Jan van Bennekom

Geheel verrast en verbaasd ontving Jan van Bennekom (79) uit Velddriel op zondag 7 september j.l. een bronzen plaquette van de H. Martinus voor het jarenlang verzorgen van het kruisbeeld aan de Voorstraat in Velddriel. De uitreiking was na afloop van de eucharistieviering in de pastorie tijdens het maandelijks inloopuurtje.

Voorzitster Hetti van Kessel van de contactgroep Velddriel van de Franciscus parochie Bommelerwaard overhandigde de plaquette aan Van Bennekom vergezeld van een boeket bloemen.

Twaalf jaar lang verzorgt Van Bennekom wekelijks het kruis met verse bloemen en planten, geeft op tijd water, houdt het plaatsje eromheen schoon, houdt het tegelwerk onkruidvrij en controleert of er kleine onderhoudswerkzaamheden nodig zijn wat hij weer doorgeeft aan de contactgroep van de St. Martinuskerk Velddriel.

Verder bezorgt Van Bennekom de parochieblaadjes, voorheen in de Voorstraat en nu in zijn woon- en leefomgeving.

Het veldkruis dateert van 30 januari 1933 dankzij de bijdrage van de Velddrielse bevolking en op voorpraak van de toenmalige pastoor Lamers. Het was een veldkruis omdat de Voorstraat de verbindings-

weg was tussen Hedel en Kerkdriel. Het stukje land is begin jaren '30 geschonken door de familie Van Lanschot uit 's-Hertogenbosch.

Eind jaren '60 kwam het kruis vanwege slecht onderhoud van zijn voetstuk door een storm. Sindsdien is het kruis van ijzer met de originele crucifix.

In 1975 op Goede Vrijdag is het kruis in ere hersteld en ingezegend door wijlen pastor J. Dings (ofm) in aanwezigheid van alle schoolkinderen en bijna de gehele Velddrielse bevolking.

Ieder jaar op Goede Vrijdag wordt de kruisiging van Jezus Christus herdacht in aanwezigheid van alle schoolkinderen en parochianen en worden er massaal bloemen gelegd.

Truus Peters

Missie Ontwikkeling en Vrede

M.O.V. werkgroep

“Missie Verkeersmiddelen Aktie”

Afgelopen maand augustus werd er in onze parochie gecollecteerd voor de MIVA-aktie in het weekend van 30 en 31 augustus.

In Velddriel is er voor deze MIVA-aktie in totaal € 140,00 opgehaald.

Namens de werkgroep heel hartelijk dank voor uw/je bijdrage.

*Werkgroep m.o.v. Velddriel
Trees Hooijmans en Annie van Kuijk*

Christelijke humor

Allerzielen

zondag 2 november 09.30 uur

Op Allerzielendag 2 november herdenken wij onze overledenen. Het is een mooi gebruik om op die dag naar het kerkhof te gaan om daar bloemen op het graf van onze dierbare(n) te leggen of er een kaars te laten branden.

Allerzielen is ook voor de Kerk een belangrijke dag en daarom willen wij als Velddrielse parochiegemeenschap op die dag tijdens de Eucharistieviering van 09.30 uur al onze overleden parochianen herdenken en heel bijzonder hen van wie wij in het afgelopen jaar afscheid moesten nemen oftewel in onze kerk of in het crematorium.

Bij de voorbede zullen we bij de kruisjes van de overledenen van het afgelopen jaar een kaarsje ontsteken. Die kruisjes zullen tijdens de viering vóór in de kerk op de communiebank staan. Op het einde van de viering worden die dan overhandigd aan de nabestaanden. Omdat Allerzielen dit jaar op zondag valt, gaan we na de viering gezamenlijk naar het kerkhof. De priester zal daar een kort gebed uitspreken en daarna de graven van de overledenen zegenen met wijwater.

We hopen veel parochianen bij deze viering en onze tocht naar het kerkhof te mogen begroeten.

Groot dankjewel voor restauratie haan op kerk Velddriel

Een prachtige en rijkelijk gevulde fruitmand met fruit en een keur aan sappen met een gewaardeerd dankjewel kreeg brongsieter Willem van Tussenbroek uit Velddriel vrijdagmiddag 19 september aangeboden door Hetti van Kessel en Henriëtte van Namen namens de contactgroep St. Martinuskerk in Velddriel.

De welverdiende dankbetuiging was voor het belangeloos restaureren van de haan die vanaf 11 juli weer op de kerk in Velddriel staat. Als voorzitter van de contactgroep overhandigde Hetti de mand.

Een intensieve restauratie heeft Van Tussenbroek nodig gehad om de haan weer als nieuw en in bronskleur terug op de kerk te krijgen. Met een hoogwerker van VÉBÉ bouw werd de haan teruggezet en kijkt weer over het dorp en zijn inwoners.

Dierendag

Pater Bertus Bus voelde zich tijdens de gezinsviering van zondag 12 oktober nauw verbonden met de knuffeldieren die de kinderen deze ochtend hadden mee gebracht in het kader van dierendag. De echte dieren hadden de kinderen toch maar thuisgelaten.

Hij bracht die uitstraling tijdens de dienst over op de parochianen zoals Franciscus zich één voelde met de dieren. 'Zelfs het kleinste dier tje raapte Franciscus op om niet vertrapt te worden en daarna veilig te stellen zodat het verder kon leven. Franciscus voelde zich zo verbonden met de natuur dat hij zelfs voor de vogels predikte'. De aandacht van de aanwezige kerkgangers is zo groot met het prachtige verhaal over Franciscus.

Pastor Bus weet de mensen te boeien en die verbondenheid van Franciscus in het klein over te brengen op de parochianen.

H. Martinuskerk

Oliestraat 26
5301 BB Zaltbommel
telefoon 0418-512215
e-mail sintmartinusparochie-zaltbommel@hetnet.nl

IBAN: NL07 INGB 0004 4572 38
t.n.v. Parochie H. Franciscus H.
Martinuskerk Zaltbommel

secretariaat idem
intenties Tiny van Steenberg,
adres: zie boven
tel.: 0418-514262

Overleden

Opgenomen in de vreugde van de Heer Jan van Maanen, weduwnaar van Riet van Wegen. Hij werd op 28 maart 1930 in Nieuw-Vennep geboren en overleed op 18 september in Bruchem. De crematie had plaats op woensdag 24 september in Vlijmen.

Op 3 oktober overleed te 's Hertogenbosch: Joop van Grinsven, weduwnaar van Sjaan van Grinsven - Schepers. Joop werd geboren in Zaltbommel op 8 december 1925. De uitvaartdienst had plaats in het crematorium Maaslanden in Vlijmen op donderdag 9 oktober.

*Het leven is als een kaars
zij brandt langzaam op
en plotseling is de vlam gedoofd.*

Bijzondere vieringen

De maandelijkse seniorenvieringen zijn op 6 november en 4 december om 14.30 uur in het parochiecentrum. Na afloop is er een gezellig samenzijn.

In de zaal van zorghuis 'De Wielewaal' is op dinsdag 11 november en 16 december om 16.00 uur een eucharistieviering.

Onder de verantwoordelijkheid van de Raad van Kerken is er in de zaal van zorghuis 'De Wielewaal' op vrijdag de wekelijkse weeksluiting, telkens om 19.00 uur. Na afloop is er een gezellig samenzijn met koffie.

Op 1 november (Allerzielen) is er om 19.00 uur een speciale eucharistieviering met zang van Cantare. We zullen dan van iedereen die tussen 2 november 2012 en 1 november 2013 is overleden, de naam noemen en een kaars ontsteken.

Op 2 november om 15.00 uur is er op het Kerkhof aan de De Virieusingel een dienst, waarbij wij de overledenen van het afgelopen jaar zullen gedenken. Bovendien wordt het nieuwe gedeelte ingezegend door pastor Bertus Bus.

De kerstvieringen voor de senioren zijn op zaterdag 13 december in het Anker en op zondag 21 december in onze kerk. Senioren krijgen er een brief over.

Concert KZM-Belcanto

KZM-Belcanto voert op 15 november om 20.00 uur de Messiah uit in de St. Martinuskerk, Oliestraat 28 in Zaltbommel.

De Messiah is een oratorium van de componist Händel voor vierstemmig koor, solisten en orkest. In dit afwisselende muziekstuk (met het bekende "Halleluja") staat het leven van de Messias centraal.

Na de uitvoering kunt u in het parochiecentrum naast de kerk nog met het koor een glaasje drinken.

Toegangskarten zijn te koop aan de kerk. Vooraf kunt u via de koorleden al toegangskarten bestellen.

KONINKLIJK ZALTBOMMELS MANNENKOOR - BELCANTO
GEMENGD KOOR

MESSIAH HÄNDEL

Sopraan Irene Maessen
Alt Liesbeth van der Loop
Ténor Sebastian Brouwer
Bas Hans de Vries
Orkest Het Zaltbommels begeleidingsorkest
Organist Hugo Bakker
Dirigent Corné Moolbroek

Toegang € 20,-. Karten via www.kzm-belcanto.nl en voor aanvang van het concert

ZATERDAG 15 NOVEMBER 20.00 UUR
St. Martinuskerk Zaltbommel

Kerkschoonmaak

Jammer genoeg is er geen enkele reactie gekomen op de oproep om onze schoonmaakploeg te versterken.

De dames en heren gaan het nu weer als gebruikelijk op maandagmorgen doen. Diegenen die poetsen, vinden dat veel fijner.

Gedoopt

Op 14 september: Jay Damen (geboren 29 november 2013), zoon van Gijs Damen & Ramona Lahey

Op 21 september: Elias en Zahra Dobbelsstein (geb. 25 april 2012), zoon en dochter van Pascal & Tamara Dobbelsstein.

Meditatieve vieringen

Op de eerste zondagmorgen van de maand, wanneer er geen eucharistieviering in de Sint-Martinuskerk plaats vindt, is er een meditatieve viering, verzorgd door de speciale werkgroep. We hebben opnieuw gekozen voor een samenhangende reeks thema's per seizoen.

Voor eventuele vragen, mail of bel:

Erik Können
konwool@xs4all.nl
tel. 06 50234318

Vincent Krahl
vincentkrahl@hotmail.com
tel. 0418 - 513693

Bijzondere viering op het kerkhof

Al jarenlang is het een goede gewoonte om rond Allerzielen onze dierbare overledenen van het afgelopen jaar te herdenken met een viering op ons kerkhof aan de Virieusingel. We mogen jaarlijks rekenen op een groot aantal parochianen die deze bijeenkomst met ons meevieren om ook de overledenen van langer terug te herdenken.

De viering dit jaar is op zondag 2 november aanvang 15.00 uur.

De oplettende parochiaan zal opgemerkt hebben dat er het laatste jaar hard gewerkt is aan de uitbreiding van het kerkhof.

Aan de linkerkant is het kerkhof fors uitgebreid, paden en hagen zijn vernieuwd. Omdat het toch om een grote uitbreiding gaat op een nieuw terrein zal pastor Bus tijdens deze viering het vernieuwde gedeelte inzegenen, zodat onze overledenen daar een waardige rustplaats mogen vinden.

Wij hopen, ja rekenen er een beetje, op dat veel parochianen deze viering en inwijding bijwonen.

Het is en blijft toch ons kerkhof aan De Virieusingel.

Russische kerkmuziek en haar betekenis voor de Liturgie

Op donderdagavond 13 november zal Drs. A.C.J. van Oostrom in de "Grote Aak" in Zaltbommel om 19.30 uur een powerpointpresentatie houden over "De Russische kerkmuziek en haar betekenis voor de liturgie".

In de lezing worden de verschillende aspecten van de Russische Kerkmuziek, zoals deze door de orthodoxe gelovigen in de Slavische landen tijdens de liturgische vieringen gebruikt wordt, belicht.

De presentatie zal uit de volgende onderdelen bestaan:

- A) De essentie van de Russische kerkmuziek in algemene zin en de verschillende voordrachtswijzen
- B) Het systeem in algemene zin, de soorten gezang en de verschillende zangwijzen

Geschiedenis van de muziek

- C) De periode tot de invoering van de meerstemmigheid (ca. 1650)
- D) Van de invoering der meerstemmigheid tot de oktoberrevolutie in 1917

Vanaf onderdeel B zullen alle onderdelen door muzikale fragmenten verduidelijkt en ondersteund worden.

Ouderavond aanmelden Eerste Communie

De voorbereiding van de Eerste Communie 2015 start met een ouderavond. Op deze avond kunt u uw kind opgeven voor de Eerste Communie en voor het Doopsel, als uw zoon of dochter niet gedoopt is. U krijgt informatie over het sacrament van de eucharistie waar de kinderen door hun Communie voor het eerst aan deelnemen evenals informatie over de gang van zaken rondom de Eerste Communie.

Een deel van de voorbereiding gebeurt thuis. De kinderen lezen, tekenen en kleuren in een werkboek en u als ouders helpt hen daarbij of leest hen voor. En er zijn bijeenkomsten in het parochiecentrum voor de kinderen, voor de ouders en voor de kinderen met hun ouders gezamenlijk.

Er is in onze parochie geen werkgroep die al het werk rond de Eerste Communie uitvoert. Sinds een paar jaar nemen ouders taken rond uitvoering en organisatie op zich. Ze krijgen daarbij wel alle steun die nodig is. Op deze manier raakt u betrokken bij de voorbereidingen op de eerste Communie. U bent van harte welkom in het parochiecentrum, Oliestraat 26, Zaltbommel op 11 December 2014 om 20.00 uur.

De Eerste Communieviering is op 31 mei 2015 en de kinderen die meedoen zitten meestal in groep 4.

*graag tot ziens,
Pastor Bertus Bus, Christien ter Linde
Karin van Benschop (0418 - 516634)
1ecommuniezb@gmail.com*

Sacrament van het Vormsel

Op zaterdagavond 29 november om 19.00 uur zal Mgr. Hurkmans het Vormsel toedienen aan Willemijn-Roos de Laat, Iris Nijhof, Sarny Heijnen, Stan Nendels, Remco Heijnen, Anne van Teeffelen, Matthijs van Teeffelen, Joel de Groot, Mara Wolfs, Dominik Gurbowski en Karolina Sikora, uit Rossum en Zaltbommel.

Wij hopen dat vele parochianen hierbij aanwezig zijn.

Gerarduskalender

De Gerarduskalender is er weer, uitgebracht door Klooster Wittem. De Gerarduskalender is verkrijgbaar bij Mw. L. van Iersel van de Wiel, Fazantstraat 24, Zaltbommel. Telefonisch reserveren kan via het nummer 0418 - 513648.

In de stad Zaltbommel wordt de kalender thuis gebracht.

De kosten dit jaar zijn € 6,60.

U steunt daarmee de activiteiten van Klooster Wittem.

Cornelius-bedevaart per sloep

Op zondag 14 september jl. werd de mogelijkheid geboden de traditionele Cornelius-bedevaart naar Bokhoven per sloep mee te maken. Het sloepenverhuurbedrijf van Hans van Zeelst was bereid medewerking te verlenen.

Het was deze zondag de 175^e keer dat deze bedevaart plaats vond. Wie een keer iets anders wilde dan wandelen, fietsen of met de auto naar Bokhoven ter bedevaart, was welkom in een sloep.

Vijfendertig parochianen van de Franciscusparochie hadden zich hiervoor opgegeven en drie sloepen kozen het ruime sop van de Maas rond 09.45 uur, vanaf het Oude Veerhuis te Ammerzoden. Er was alle tijd voor het kopje koffie vooraf bij Johan van het Veerhuis in Bokhoven.

Het symbolische bedrag van € 1,75 werd betaald voor het liturgieboekje.

De viering werd o.a. voorgegaan door emeritus-pastoor B. van Bronkhorst ofm. en muzikaal opgeluisterd door het Gemengd Koor Sint Willibrordus uit Ammerzoden. De Latijnse viering viel bij velen in de smaak. Het gedicht 'Morgen' werd uitstekend voorgedragen en vond een aandachtig gehoor.

450 Bedevaartgangers woonden de openluchtviering bij. De saamhorigheid in de natuur geeft aan een dergelijke viering een extra dimensie.

Na afloop werd voor de sloeepassagiers nog een extra vaartochtje naar Hedel ingelast.

Verrassend dat de Cornelius-bedevaart na 175 jaar nog steeds zoveel bedevaartgangers boeit.

Gezinssynode

De Derde Buitengewone Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode gaat zondag 5 oktober 2014 in Rome van start met als thema "De pastorale uitdagingen van het gezin in de context van de evangelisatie". Voor de Nederlandse Bisschoppenconferentie neemt de voorzitter, kardinaal Eijk, deel aan de synode.

Net als aan alle andere voorzitters is hem verzocht de tekst van zijn bijdrage tijdens de synode op voorhand aan de Secretaris-Generaal van de synode toe te sturen. De synode begint met verspreid over de dagen meerdere plenaire sessies waarbij alle deelnemers debatteren aan de hand van een afgebakend thema, altijd gerelateerd aan de pastoraal rond huwelijk en gezin.

Werkdocument

Ter voorbereiding is bovendien eerder dit jaar een werkdocument verschenen, waarin onder meer antwoorden van de eind vorig jaar rondgestuurde vragenlijst zijn verwerkt. Dit document geeft zo een inzicht in wat wereldwijd speelt in het pastoraat rond huwelijk en gezin en de uitdagingen waar pastorale teams op dit gebied voor staan. De in dit werkdocument aangestipte onderwerpen komen terug in de te bespreken thema's op de synode.

Na de plenaire sessies staan er ook gespreksronden in kleinere groepen op het programma. De deelnemers kunnen dan in kleinere kring dieper op bepaalde onderwerpen in gaan. Er wordt van al het besprokene verslaglegging gedaan met de bedoeling dit in een document samen te vatten dat tijdens de laatste dagen van de synode wordt gepresenteerd en goedgekeurd.

Vervolg op Wereldgezinsdagen in Philadelphia in 2015

Daarnaast staat er nog een gewone bisschoppensynode over het gezin gepland in oktober 2015, waar bisschoppen aan zullen deelnemen die door de Bisschoppenconferenties worden afgevaardigd.

Op wat tijdens de synode wordt besproken zal ook worden voortgebouwd tijdens de Katholieke Wereldgezinsdagen in Philadelphia, Verenigde Staten, van 22 tot en met 27 september 2015, waaraan kardinaal Eijk ook zal deelnemen en waar hij een lezing zal houden binnen het kader van een paneldiscussie. Doelstelling van deze dagen is gezinnen wereldwijd met elkaar in contact te brengen voor gebed en uitwisseling en om samen het huwelijk en het gezin als geschenk van God te vieren.

Vredestichter zijn... Taizé in Riga

Een reis maken is je inleven in de ander. Jongeren namen deel aan de oecumenische Taizé-ontmoeting in Riga. Het is een brug bouwen van vriendschap. Met een paar jonge mensen uit Nederland namen we deel als vrijwilliger in de Taizé-ontmoeting. Meehelpen waar kan. Waarom eigenlijk?

Tijdens mijn theologiastudie ben ik geraakt door de enorme gastvrijheid van een klooster in het Franse Bourgondië. Duizenden jongeren trekken er naar de naastgelegen camping toe in de zomer. De broeders van Taizé trekken ook naar grote steden in Europa en dagen er mensen uit tot gastvrijheid, vertrouwen en eenvoud van leven: "heb je een paar vierkante meter over, dan kun je al een jongere ontvangen". Jongeren delen hun twijfel en geluk alsof ze elkaar al jaren kennen.

Duizend jongeren, vooral uit Oost Europa, woonden in gastgezinnen in Riga. In de meditatieve Taizé-viering in de Sint Petruskerk te Riga, zaten we tweemaal per dag samen op de kale grond. We zongen eenvoudige Taizé-liederen. De Lutherse kerk kent deze traditie al langer. In de katholieke kerk is deze manier van vieren nog niet zo ingeburgerd. In Riga hielpen we deze keer namens de katholieke kerk met de vieringen voorberei-

den, de kerk inrichten, een workshop geven. Zo konden we mooi vertellen over het uitwisselingsproject dat we daar een jaar geleden hebben opgestart: het huis van de eenheid. Dat is een door Letse jongeren opgeknapt appartement midden in Riga. Jongeren organiseren er nu zelf open activiteiten en tonen de stad aan Nederlandse gasten die in het huis verblijven. Het heeft nu een Nederlandse website: www.pastoorke.nl

Taizé meemaken is als het vieren van Pasen. Vrijdag trekken jongeren naar het kruis van Taizé. En zaterdagavond wordt het paaslicht doorgegeven door kinderen. Een teken van nieuw vertrouwen. De abt van het klooster, frère Aloïs, sprak daar op de slotavond over tegen de achtergrond van de oorlog in de Oekraïne: "Sommigen van jullie zijn diep bedroefd om de heersende conflicten in hun landen. We worden geconfronteerd met geweld, oorlog en ziekten. Als conflicten uitbreken, is het vaak al te laat. De spiraal van haat en wraak is heel moeilijk te doorbreken. De wonden zijn dan vaak te diep om vrede te vinden. Hoe kunnen we dus onze ogen openen, om samen zicht te krijgen op hoe conflicten tot stand komen? Conflicten tussen bevolkingsgroepen liggen altijd op de loer, dus eerst zullen de harten moeten veranderen. Dit

betekent voor ons, dat we steeds gevoeliger worden voor hen die gekwetst naast onze wegen liggen. Immers het vertrouwen in de oneindige liefde die God voor ieder mens heeft, is de bron van menselijke solidariteit. Ga niet onder in je bitterheid of vernedering. Onoplosbare situaties in de wereld doen juist een appèl op ons, om ons vertrouwen in Christus te verdiepen. Zonder een vernieuwd vertrouwen in Christus, zullen we niet in staat zijn om de keten van geweld te doorbreken. Vertrouwen wordt versterkt als we niet te snel reageren op harde woorden.

Het is de Heilige Geest, die in ons is, die ervoor zorgt, dat de bron van liefde en vrede stroomt in ons hart. Zeg 'ja' tegen het geheim van je hart, dat kan de aarde veranderen. Laten we daarom Maria's ja niet vergeten. Geen van haar burens zou ooit hebben vermoed dat door haar ja, Christus geboren werd onder ons. Ook wij kunnen onopvallend beginnen met ja te zeggen. We ontvangen dan de vrede van God in ons hart. Wees eerst zelf blij met de vrede van God, dan pas kunnen tirannen worden verdreven. De verrezen Heer, heeft haat, geweld en dood, overwonnen en komt ons tegemoet met: 'Vrede zij met u'. Die vrede begint eerst dichtbij in onze dagelijkse relaties

met onze dierbaren. Durf ik 'instrument van vrede' te worden?"

Wil je ook zelf een keer deelnemen aan zo'n ontmoeting. Raadpleeg dan de website: www.taize.fr. Of ga een keer mee naar een jongerenviering in de stijl van Taizé: www.taizeindenbosch.nl

Stefan Schevers

Foto: Dace Salmane

Oecumenische Taizé-ontmoeting in de kerk van Riga, Letland

Hoi Kids

Het is nu herfst, het jaar 2014 wordt steeds korter. Op 1 januari begint er een nieuw kalenderjaar, het jaar 2015.

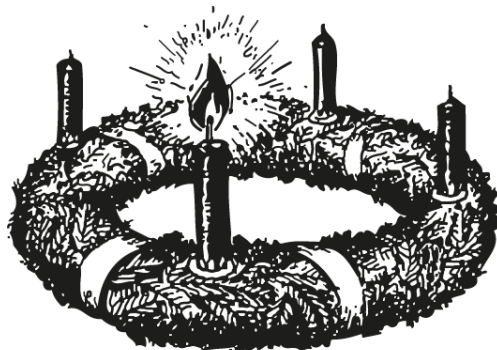
Een kerkelijk jaar begint niet op 1 januari. Het begint namelijk met een periode van vier zondagen vóór de geboorte van Jezus (op 25 december). Deze periode heet de Advent. In de kerk kun je dit zien aan de Adventskrans, waarop iedere zondag een nieuwe kaars wordt aangestoken.

Dit jaar begint de Advent op zondag 30 november. Dan start dus het nieuwe kerkelijk jaar.

De zondag hiervoor, 23 november, is dan de laatste zondag van het (oude) kerkelijk jaar. Dan wordt in de katholieke kerk het feest van Christus Koning gevierd.

Dit heeft te maken met de ere-naam "Koning" die Jezus meerdere malen heeft gekregen in verschillende bijbelverhalen.

Zo zijn de drie wijzen uit het oosten op zoek naar de net geboren "koning van de Joden" (Matteüs 2). Op palmzondag wordt Jezus als een koning ingehaald in de stad Jeruzalem (Lucas 19). "Mijn koningschap is niet van deze wereld", zegt Jezus tot Pilatus voordat hij gekruisigd wordt (Johannes 18).

Adventskrans

Jezus is een koning zonder paleis, troon, soldaten, rijkdom, macht en glorie. Hij is een koning die zijn hart openzet voor mensen, die zorgt voor zieken en armen. Een koning die op een ezel zit, die voeten wast, die een kroon van doorn takken wordt opgezet. Een koning die hiermee de mensen in de war brengt.

En over zijn volk oordeelt hij als een goede koning (Matteüs 25, 31-41). Hij gedroeg zich heel anders dan wat we, toen en nu, van een koning verwachtten.

Hieronder zie je twee afbeeldingen; de eerste is van onze koning Willem Alexander en de tweede van Jezus, beiden in hun eigen omgeving. Zie je het verschil?

Willem-Alexander,
de koning van Nederland.
Met een mooie mantel tussen
mooi geklede mensen.

Jezus als koning,
die zijn hart heeft openstaan
voor arme en zieke mensen.

Kijk ook op de speciale kids-pagina van onze website:

www.katholiekbommelerwaard.nl/kids

